

## ***Molla Sali - Greece - 20452/14 (GC)***

Prepoved diskriminacije + Varstvo premoženja

Uporaba šariatskega prava v zapuščinskem postopku po zapustniku, ki je bil grški musliman - kršitev

### *Dejstva:*

Po smrti moža je pritožnica na podlagi oporoke, ki jo je zapustnik sestavil pred notarjem, podedovala njegovo celotno premoženje. Pokojnikovi sestri sta oporoko izpodbijali, češ da je njun pokojni brat pripadal muslimanski skupnosti in da se za vprašanja, ki se tičejo njegove lastninske pravice in dedovanja mora uporabiti islamsko cerkveno pravo in da ima pristojnost za odločanje mufti, ne pa civilno sodišče po določbah grškega civilnega zakonika. Svojo tožbo sta pokojnikovi sestri utemeljevali na Pogodbi iz Sèvres iz leta 1920 in na Pogodbi iz Lausanne iz leta 1923, ki sta islamskim običajem in islamskemu cerkvenemu pravu zagotovili uporabo med grškimi državljani, ki so muslimanske vere. Kasacijsko sodišče je razveljavilo drugačno odločitev nižjih sodišč (da se uporabi splošno državno civilno pravo) in dalo navodila, da se mora v zadevi uporabiti islamsko (cerkveno) pravo in da javna oporoka nima nobenih pravnih učinkov.

Na zahtevo pritožnice je Sodišče v zadevi odločalo v sestavi velikega senata.

### *Pravo:*

Člen 14 v zvezi s členom 1 Protokola št. 1:

Primer se nanaša na pritožnično pravico do dedovanja na podlagi oporoke, ki je bila skladno s civilnim zakonikom sestavljena v njeno korist s strani grškega zapustnika muslimanske vere. Čeprav se je pritožničin mož odločil, da svoje celotno premoženje zapusti njej, je kasacijsko sodišče menilo, da je treba v tej dedni zadevi uporabiti islamsko pravo. To pa je povzročilo, da pritožnica ni imela več nobenih pravic po moževi oporoki, saj je bila ta razglašena za nično oz. brez pravnih učinkov.

Pritožničin premoženjski interes, da podeduje premoženje po svojem pokojnem možu, je bil zadosti močan in prepoznan, da predstavlja lastnino v smislu pomena, ki ga zahteva prvi stavek prvega odstavka 1. člena Protokola št. 1. Posledično je pritožničin premoženjski interes potrebno presojati z vidika pravic do priznanja lastninske pravice, ki ga zagotavlja 1. člen Prvega protokola, kar je dovolj, da se odločitev domačega sodišča presodi tudi po 14. členu Konvencije.

*a) Glede analognosti oz. podobnosti situacije ter razlikovanju v obravnavi:* Za časa svojega življenja je pritožničin mož, ki je bil član muslimanske skupnosti v Trakiji, sestavil notarsko javno oporoko, skladno z zahtevami civilnega zakonika, s katero je celotno svoje premoženje zapustil ženi. Nobenega dvoma ni bilo, da je pritožnica pričakovala, tako kot vsak drug grški državljani, da bo po moževi smrti premoženje pridobila skladno s sestavljeno oporoko.

Kasacijsko sodišče pa je ugotovilo, da je za vprašanje zapuščine po pokojniku potrebno uporabiti islamsko dedno pravo, ki je predstavljalo del domačega prava in ki se je specialno uporabljalo in nanašalo na grške muslimane, s čimer je bila pritožnica postavljena v drugačno situacijo, kot pa tiste vdove, ki bi oporočno dedovale po zapustniku, ki ni musliman.

Pritožnica kot oseba, v korist katere je bila napravljena oporoka, skladno s civilnim zakonikom, s strani zapustnika muslimanske vere, je bila tako v svojem pričakovanju v bistveno podobni situaciji s tistimi upravičenkami, ki so dedovale po oporoki, skladni s civilnim zakonikom, ki pa jo je napravil nemuslimanski zapustnik, zato je Sodišče ugotovilo, da je bil njen primer obravnavan na drugačni pravni podlagi, in sicer zaradi razlikovanja na podlagi zapustnikove vere.

*b) Ali je bilo različno obravnavanje upravičeno?:* Tožena država je trdila, da ustaljena sodna praksa kasacijskega sodišča zasleduje namen, ki je v javnem interesu, in to je bila zaščita traške muslimanske manjšine. V teh okoliščinah je Sodišče dvomilo, ali sporni ukrep, ki se tiče pritožničine dedne pravice, ustreza opisanemu namenu. Kljub temu Sodišču ni bilo treba sprejeti trdnih stališč o tej temi, ker sporni ukrep v vsakem primeru ni bil sorazmeren z zasledovanim ciljem.

Uporaba šariatskega prava za premoženjska vprašanja v tej zadevi je imela resno posledico za pritožnico, saj ji je bila odvzeta zapuščina v deležu  $\frac{3}{4}$ . S pristopom, ki ga je v zapuščinskih zadevah, v katerih so bile notarske oporoke sestavljene s strani grških državljanov muslimanske vere, ki ga je ubralo kasacijsko

sodišče, je bil taki oporoki odvzet kakršenkoli pravni učinek, saj šeriatsko pravo priznava le zakonito dedovanje, razen v primerih oporok, sestavljenih po islamskem pravu.

Ni dvoma, da je s podpisom in ratifikacijo pogodb iz Sèvres in Lausanne Grčija prevzela obveznost, da spoštuje običaje muslimanske manjšine. Vendar pa jezikovna razlaga pogodbenih zavez od Grčije ni zahtevala apliciranja šeriatskega prava. Še bolj podrobno, pogodba iz Lausanne ni izrecno omenila prenosa pristojnosti s sodišč na muftija, pač pa je le garantirala versko raznolikost grške muslimanske skupnosti, ki je bila izločena iz procesa izmenjave prebivalcev različnih narodnosti, ki je bila predmet mednarodne pogodbe, torej za tiste prebivalce Grčije, za katere se je pričakovalo, da bodo ostali v Grčiji, kjer veliko večino populacije predstavljajo kristjani. Prav tako meddržavna pogodba ne uveljavlja nobene vrste pristojnosti specialnega telesa v zvezi z versko prakso.

Kar nekaj mednarodnih organizacij je izrazilo svojo zaskrbljenost zaradi uporabe šeriatskega prava v razmerjih med grškimi muslimani v Zahodni Trakiji in s tem nastale diskriminacije, zlasti v razmerju do žensk in otrok, in to ne samo znotraj skupnosti, kot je primer pri moških, pač pa tudi v razmerjih do nemuslimanskih Grkinj. Na primer, v poročilu, ki je sledil obisku v letu 2008, je komisar za človekove pravice Sveta Evrope opozoril, da uporaba šeriatskega prava za zadeve, ki se tičejo družinskega prava in dedovanja, ni združljivo z mednarodnimi zavezami, v katere je vstopila Grčija, zlasti po ratifikaciji mednarodnih (po letu 1948) in evropskih pogodb o človekovih pravicah, ki vključujejo tudi tiste, ki se nanašajo na pravice otrok in žensk. Komisar je priporočil, da naj grške oblasti pogodbo iz Lausanne in vse ostale pogodbe, ki so bile sklenjene v prvih letih 20. stoletja, razlagajo skladno z obveznostmi, ki jih je Grčija sprejela z (novejšimi) mednarodnimi in evropskimi inštrumenti o človekovih pravicah.

Zagotavljanje verske svobode od držav ne zahteva, da ustvarijo poseben pravni okvir z namenom, da bi se zagotovila specialna obravnava verskih skupnosti, ki bi vsebovala tudi posebne privilegije. Če pa tak poseben pravni režim ustvari, pa je država dolžna zagotoviti, da se posebni kriteriji uporabljajo na nediskriminatoren način. S tem, ko se članom določene verske skupine odreka pravica, da se prostovoljno odločijo za splošno pravo in imajo od njega tudi koristi, se posega (krši) v pravico ključnega pomena na področju varstva manjšin, to je v pravico do svobodne samoidentifikacije. Negativni vidik te pravice, torej pravica izbrati možnost, da se posameznika ne obravnava kot člana manjšine, ni omejena na enak način, kot pa pozitivni aspekt te pravice. Opisana izbira mora biti popolnoma svobodna, pod predpostavko, da je bil posameznik o možnosti izbire pravilno in popolno informiran. Njegova izbira mora biti spoštovana tako s strani ostalih članov manjšine, pa tudi s strani države same. Nobena dvostranska ali večstranska pogodba ali kakšen drug pravni inštrument ne more od posameznika zahtevati, da se proti svoji volji podvrže specialnemu sistemu glede pogojev zaščite manjšine.

V letu 2018 je bil v Grčiji sprejet zakon, ki je ukinil specialno ureditev glede uporabe šeriatskega prava za ureditev družinskih razmer znotraj muslimanske manjšine v Grčiji. Odstop pristojnosti na muftija v zadevah zakonske zveze, razveze ali zapuščine, je zdaj omogočena le ob soglasju vseh udeleženih strank. Vendar pa določbe novega zakona nimajo nobenega vpliva na situacijo, kot je pritožnica, saj je bilo o njeni zadevi že odločeno s pravnomočnim in dokončnim učinkom po starem sistemu, preden je pričel veljati in učinkovati novi zakon.

Tako Sodišče sodi, da drugačna obravnava, ki je bila deležna pritožnica kot upravičenka po oporoki, ki je bila sestavljena skladno z zahtevami civilnega zakonika s strani zapustnika muslimanske vere, v primerjavi z upravičenci po oporoki, sestavljeni ravno tako skladno s civilnim zakonikom s strani nemuslimanskega zapustnika, ni imela nobene objektivne in razumske podlage.

*Sklep:* Kršitev (soglasno).

Člen 41: Odločanje o višini zahtevka pridržano za končno sodbo.